

ERIC BOUWENS

8.

EEN BIJZONDERE ROUTE NAAR HET VMBO

Om voor kwetsbare leerlingen de overgang van basisschool naar vmbo te vergemakkelijken en hun kans op een vmbo-diploma te vergroten, werken het Pro College in Bommel en de vmbo-locatie van het Overbetuwecollege in Huissen samen in een bijzonder project: het eerste jaar volgen deze leerlingen vmbo-onderwijs in de praktijkschool. Eric Bouwens, bestuurder van het Pro College (4 praktijkscholen), vertelt over de aanpak en de resultaten.

Het komt regelmatig voor: in de loop van het eerste of tweede leerjaar vmbo-bl stroomt een leerling af naar het praktijkonderwijs. Een zeer negatieve ervaring voor de betreffende leerlingen. “Deze leerlingen, die toch al kwetsbaar zijn, ervaren dit als falen”, zegt bestuurder Eric Bouwens. “Ook voor de ouders is het vaak een grote teleurstelling als dit gebeurt. Dat heeft onder meer te maken met het heersende idee in Nederland: hoe hoger kinderen zich bevinden op de onderwijsladder, hoe beter het is. De staatssecretaris heeft het bijvoorbeeld voortdurend over ‘excellentie’, maar over het praktijkonderwijs hoor je hem zelden spreken. Die beeldvorming heeft invloed op ouders en leerlingen.”

EXTRA KWETSBAAR

Het gaat om een groep leerlingen waarvan aan het eind van de basisschool niet expliciet is wat de meest passende plek is: vmbo-bl of praktijkonderwijs. Bouwens: “Ze zitten cognitief op de grens, hebben een IQ tussen de 70 en de 85, en hebben vaak ook sociaal-emotionele problemen of een leer- of ontwikkelingsachterstand. Die combinatie maakt deze groep extra kwetsbaar.”

Op welke manier kunnen we de overgang naar het voortgezet onderwijs voor deze groep leerlingen beter laten verlopen? En er zodoende voor zorgen dat er minder leerlingen afstromen naar het praktijkonderwijs? Op die vragen hebben het Pro College (vestiging Bommel) en het Overbetuwe College (vmbo-vestiging Huissen) samen antwoorden gezocht en gevonden. In 2011 startten deze scholen een pilot: de zogenoemde ‘Pro-BC klas’, die inmiddels als structurele voorziening het vijfde jaar ingaat.

De Pro-BC klas is een brugklas met maximaal zestien leerlingen die is gevestigd in de praktijkschool, maar waar de leerlingen het programma volgen van het eerste jaar van de basisberoepsgerichte leerweg van het vmbo. Leraren van het vmbo geven de theorievakken; de praktijkvakken worden gegeven door leraren van het praktijkonderwijs. Aan het eind van dit jaar stromen de leerlingen die het aankunnen door naar het tweede jaar op het

Overbetuwe College. Leerlingen voor wie dit te zwaar is gebleken, blijven op het Pro College.

⊕ OUDERS

Het Overbetuwe College bepaalt, in overleg met de basisschool en de ouders, welke leerlingen in aanmerking komen voor de Pro-BC klas. Hierbij worden het IQ, de leer- en ontwikkelingsachterstanden en de sociaal-emotionele problematiek in ogenschouwen genomen. Met name als er sprake is van een combinatie van deze factoren, is een leerling vaak gebaat bij de tussenstap van de Pro-BC klas.

Als gevolg van de nieuwe regelgeving rond de overgang po-vo én een mankement in de eindtoetsing, zijn er basisschoolleerlingen met een pro-profiel die toch naar het vmbo gaan, vertelt Bouwens. “Het is bizar, maar de eindtoetsen kennen geen lagere uitkomst dan vmbo-bl. Als de leerkracht een praktijkonderwijsadvies heeft gegeven en de toets geeft vmbo-bl aan, dan moet de leerkracht het advies volgens de wet heroverwegen. Het gebeurt regelmatig dat leerkrachten hun pro-advies dan onder druk van ouders veranderen in een vmbo-advies.” Met de gevolgen van dien, want het risico van afstroom en frustratie is dan groot. Voor deze ouders is de route via de Pro-BC klas mogelijk een goede weg, omdat de vmbo-optie dan in beeld blijft.

De communicatie met de ouders is sowieso een belangrijk aandachtspunt, zo bleek uit de pilot. Bouwens. “Die eerste keer hebben we de ouders onvoldoende meegenomen in het proces, waardoor er bij sommige ouders weerstand ontstond. Zij wilden dat hun kind gewoon naar het vmbo zou gaan. Nu besteden we, samen met de basisscholen, al in een vroeg stadium aandacht aan de communicatie met de ouders. We informeren de ouders goed over de bedoeling en het nut van de Pro-BC klas. Nu zijn er zelfs ouders die hun kind zelf aanmelden voor deze klas.”

DOORSTROOM

Als leerlingen na de Pro-BC klas in het praktijkonderwijs blijven, ervaren zij dat veel minder als falen of teleurstelling, zo is gebleken. Ze blijven immers in de vertrouwde omgeving met leraren en vriendjes die ze kennen. Ook de ouders hebben er minder moeite mee. Als al eerder in het schooljaar duidelijk is dat een leerling het beste in het praktijkonderwijs kan blijven, kan hij direct doorstromen naar een Pro-klas. Bouwens: “De ouders zijn daar dan vaak blij mee, omdat ze hebben gezien dat hun kind in de Pro-BC klas enorm op z’n tenen moest lopen.”

Maar verreweg de meeste leerlingen stromen door naar het vmbo. De afgelopen jaren bleven er jaarlijks slechts één of twee van de twaalf tot veertien leerlingen van de Pro-BC klas in het praktijkonderwijs. “We zijn zeer tevreden

met dat resultaat”, zegt Bouwens. “Temeer daar we inmiddels weten dat de leerlingen van de eerste lichting vrijwel allemaal een vmbo-diploma hebben behaald; slechts één leerling is alsnog teruggegaan naar het praktijkonderwijs. Samen zijn we gedurende het Pro-BC jaar blijkbaar goed in staat om vast te stellen of de leerling een vmbo-er of een pro-leerling is.”

Omdat de overgang van de Pro-BC klas naar het vmbo groot is - leerlingen gaan van een praktijkschool met 86 leerlingen naar een school met bijna 800 leerlingen - worden de leerlingen goed voorbereid op die overstap. “Die overgang is mogelijk nog ingrijpender dan die van de basisschool naar het VO”, zegt Bouwens. “Ook daarom is dit tussenjaar zinvol.”

SAMENWERKING

Omdat de resultaten zo goed zijn, onderzoekt het Pro College om in Nijmegen een vergelijkbare klas op te zetten, vanzelfsprekend gebruikmakend van de ervaringen in Bommel. “We hebben bijvoorbeeld geleerd dat het goed is als de betrokken vmbo-docenten meerdere vakken geven, zodat de leerlingen, die veel behoefte hebben aan structuur en regelmaat, niet met teveel verschillende docenten te maken hebben. Dat is trouwens ook voor de school efficiënter.”

Ook de communicatie tussen beide scholen is een aandachtspunt, vertelt Bouwens. “De

teamleiders van beide scholen komen elkaar bijvoorbeeld niet ‘vanzelf’ tegen, dus dat moet je organiseren en faciliteren. Ook is het belangrijk dat de betrokken docenten gemotiveerd en capabel zijn om met deze leerlingen aan de slag te gaan. Deze leerlingen vereisen van leraren een specifieke inzet en specifieke competenties. Als de samenwerkende scholen aan deze voorwaarden voldoen, stroomt het overgrote deel van deze leerlingen door naar het vmbo en haalt daar vervolgens een diploma. Dat is waar we het voor doen.”

TIPS

- Zorg voor bestuurlijk draagvlak en probeer de werkwijze uit in een pilot.
- Besteed veel aandacht aan de communicatie met ouders; neem ze mee in het besluitvormingsproces over hun kind.
- Betrek een beperkt aantal vmbo-docenten, die meerdere vakken kunnen geven.

MEER INFORMATIE

Eric Bouwens
eric.bouwens@procollege.nl